A női munka problémája és a háború.

Sohasem öltött a női munka oly mértékeket, mint a háborúban és a kereső nők és férfiak arányában óriási eltolódás mutatkozik, amennyiben a nők a termelés és általában a gazdasági tevékenységből aránytalanul nagyobb mértékben veszik ki a részüket, mint a háború előtt. Egyrészt ugyanis, míg a kereső férfiak nagyrésze a zászlók alá sereglett, a kereseti foglalkozást űző nők – elhanyagolhatóan csekély kivételektől eltekintve – megmaradtak előbbi foglalkozásukban. Másrészt azonban a már eddig is dolgozó nőkhöz, a hadbavonult férfiak egyrészének a pótlása végett, valamint egyéb körülmények folytán, a kereső nők számos új csoportja csatlakozott. Az élelmiszerek árának nagyarányú emelkedése mellett a férfi munkabére nem elegendő a család eltartásához. A hadbavonultak nejei a segélyből, az özvegyek a járadékokból nem tudnak megélni. Ezek és más hasonló körülmények kellő magyarázatát nyújtják a kereső nők nagyarányú számbeli gyarapodásának.

De nemcsak a végzett női munka mennyiségében, hanem a minőségében is jelentős változások álltak be. Mindenekelőtt az otthonmunka gyakorolt a nőkre nagy vonzóerőt, amely különösen a családos nők szempontjából nyújt bizonyos előnyöket. De a kereskedői pályán is elég nagy a tódulás, sőt számos oly hivatalnoki állást is nők foglaltak el, amelyeket azelőtt férfiak látták el. Egyes nagyobb közüzemek is egyre fokozódó mértékben térnek át női munkaerők alkalmazására, elég, ha példa gyanánt a budapesti villamosvasúti vállalatokra hivatkozunk. Természetszerűleg a gyárakban is rohamos a női munkaerők térhódítása. A legnehezebb munkák végzésével, amelyeket azelőtt sohasem mertek volna nőkre bízni, egyre fokozódó mértékben őket terhelik. Különösen a hadseregfelszerelési iparágak, így a muníciógyárak, foglalkoztatják nagy mértékben őket. Németországban még az is előfordult, hogy a mérges gázok előállítására is nőket alkalmaztak. Sőt ugyanott még attól sem riadtak vissza, hogy a nőkkel bányamunkát is végeztessenek,

ami mindenesetre csupán azáltal vált lehetségessé, hogy a nőkre vonatkozó munkásvédelmi intézkedések hatályon kívül helyeztettek.

Elsősorban nem a női munka, mint ilyen iránt való előszeretet volt az, ami a nők ily széleskörű alkalmazására vezetett. A férfi-munkaerők hiányán azonban nem lehetett másképen segíteni és a női munkaerő alkalmazásával járó hátrányoktól eltekintettek. A nők egész testalkatuknál fogva gyengébbek és kisebb ellenállóképességgel bírnak, mint a férfiak. Tevékenységüket természetszerűleg megszakítások és zavarok korlátozzák. Igaz ugyan, hogy e hátrányokkal bizonyos ügyességek és alkalmazkodó képességek állanak szemben, de ezek nem változtatnak azon a tényen, hogy a női munkaerő általában alacsonyabb értékű, mint a férfi munkaerő. Van azonban egy tulajdonsága, amely a vállalkozókat ezért a különbözetért kárpótolja, sőt számos esetben busásan kárpótolja és ez az, hogy a női munkaerő *olcsóbb, mint a férji munkaerő.* Hogy miért nyújt ez *busás* kárpótlást, az elég könnyen megmagyarázható. Elsősorban azért, mert a nő kisebb igényű, mint férfimunkás, mert foglalkozása gyakran átmenetinek és kisegítő jellegűek, nem pedig életpályának tekinti. Másodszor, pedig azért, mert még a leszállított igényeket sem tudja kellőképen érvényesíteni, mert a női munkásokban gyenge a szervezkedési tendencia: *Ebből magyarázható az a körülmény, hogy, a női munkabér mm oly arányban kisebb a férfimunkás bérénél, mint a nő szolgáltató képessége és munkájának értéke a férfi szolgáltató képességénél, hanem ennél nagyobb arányban.*

És itt van az a pont is, amely a vállalkozóknak a női munkaerő iránt tanúsított előszeretetéhez a kulcsot adja. Ebben azonban komoly szociális veszedelem rejlik, amely már a háború alatt is érezhető. A női konkurrencia bórlenyomó tendenciájának a hatása ugyanis hellyel-közzel máris kezd érezhetővé válni. De még sötétebbek a háború utáni korszakra vonatkozó perspektívák. A női munkaerő számos iparágban és működési körben jól bevált és számos vállalkozó, éppen a fentebb ismertetett körülményektől indíttatva, bizonyára azon lesz, hogy a női munkaerő jól bevált alkalmazását a háború után is folytassa. És ez a tendencia olyan időkben, amidőn a hazatérő sok százezer munkás munkakínálata amúgy is kedvezőtlenné fogja alakítani a munkapiacot, a munkabér fejlődése szempontjából kétszeresen aggályos lesz. Arra ugyanis nem lehet számítani, hogy a nők

nagyobb része abba fogja hagyni a kereseti tevékenységet, amelyre csak a viszonyok kényszerének a nyomása alatt vállalkozott. Hisz jelentékeny részüknek a családfenntartója vagy egyáltalában nem, vagy csak csökkent munkaképességgel fog a háborúból visszatérni. De a többiekre is rá fog nehezedni a drágaság nyomása, amely előreláthatólag jó ideig tartani fog a háború után is.

Mindezek a körülmények indokolttá teszik, hogy a női munka problémáját már most is élénk figyelemmel kísérjük. Különösen két fontos szociális feladat vár itt megoldásra. Az első ezek közül főleg szociálhigieniai jelentőségű és abban áll, hogy a nők megfelelő munkásvédelmi intézkedések kiépítése révén testi erejüket túlságosan igénybevevő és egészségükre káros módon és mértékben ne alkalmaztassanak.

A másik, inkább gazdasági természetű szociális feladat pedig abban áll, hogy a női munka versenyének bérleszorító tendenciáit érvényesülésükben megakadályozzuk. Erre pedig, minthogy a női munka alkalmazásának nagyobb arányú kiküszöböléséről nem lehet szó, csupán egy mód kínálkozik, annak az elvnek a keresztülvitele ugyanis, hogy a női munka a férfimunkával egyenlő arányban díjaztassék. Ennek a kivívásához pedig legfőbb és leghathatósabb eszköz: *a nőmunkások nagyszabású és intenzív megszervezése* lenne. *Dr. V. M.*